

Redaktör: Marie Sundberg, debatt@di.se Telefon 08-573 650 98

Idéburna organisationer och allmännyttiga stiftelser erbjuder vård och skola av god kvalitet. Det är politikernas ansvar att skapa förutsättningar som inte utesluter någon part från utvecklingen av bra välfärdstjänster, skriver **Per Eckerdal** och **Lars Pettersson**, Famna.

Bra välfärd kräver varken offentlig drift eller vinstjakt

Vilken roll spelar ekonomisk vinst för att producera välfärdstjänster och till vad ska den kunna användas? Frågan har diskuterats i Dagens Industri (DI Debatt 24/8, 22/8 och 19/8) och kan bli central i valrörelsen.

Debattinläggen hittills har utgått ifrån att företag med privat vinstutdelning är det enda alternativet till offentlig drift och bortser från att ideella föreningar, allmännyttiga stiftelser och nykooperativa företag verkar och växer inom välfärdsektorn.

Sådan icke vinstdrivande eller idéburen verksamhet är internationellt den vanligaste drifts- och ägarformen för välfärdstjänster vid sidan av offentlig drift.

För att producera välfärdstjänster av god kvalitet, innovativt och ekonomiskt effektivt, är privat vinstutdelning ingen nödvändighet. Ideella föreningar och allmännyttiga stiftelser strävar förvisso efter överskott att använda till verksamheternas utveckling men inte för att dela ut.

Vår erfarenhet är att enskilda liksom kommuner och landsting tycker att detta är en bra modell för välfärdstjänster. För andra är möjligheten till

Per Eckerdal
styrelse-
ordförande,
Famna

Lars Pettersson
general-
sekreterare,
Famna

privat vinstutdelning avgörande för att driva välfärdstjänster.

Timbro skriver i rapporten "Välfärdsvinsten" att "drivkraften till vinst och ägarutdelning är avgörande för att öka välfärden". Författarna ser ingen annan utvecklingskraft och inga andra entreprenörer än de som drivs av möjligheten till privat förtjänst.

Ett sådant tankesätt reducerar människors engagemang – liksom samhällsutvecklingen – till att handla enbart om vinstintresse och egennytta. Borta är civilsamhällets organisationer, bortta är de som verkar inom ideella föreningar och stiftelser. Borta är även de innovatörer som arbetar inom offentliga förvaltningar liksom balansen mellan samhällets marknad, offentliga sektor och civilsamhällets organisationer.

Vi förvänas över svårigheterna att acceptera en verklig mångfald och att se att människor motiveras på olika sätt, att en friskola liksom ett äldreboende kan drivas effektivt och med god kvalitet, utan privat vinstutdelning. Ändå sker det dagligen och året runt.

Det måste finnas förutsättningar för olika typer av företagande för att få fler att driva och utveckla verksamheter.

Synen på vinstintressets och egen-

nyttans roll har för övrigt kommenterats på ett intressant sätt av H&M:s styrelseordförande Stefan Persson och Electas grundare Laurent Leksell när de säger: "Vinstintresse och egennytta är en viktig drivkraft i företaget men får inte vara den enda ... många inom näringslivet har i dag skäl att ompröva sin syn på egennytta och företagets roll i samhället".

Vad händer med de vård- och omsorgsverksamheter som inte bedöms vara tillräckligt vinstgivande?

Psoriasisföreningen i Stockholm och Bräcke diakoni är några av de många idéburna organisationer som bedriver offentligt finansierad vård och social omsorg, innovativt och med god kvalitet.

Medlemmarna i Famna, riksorganisationen för vård och omsorg utan vinstintresse, redovisade 2003–2008 en ekonomisk tillväxt på cirka 35 procent och en personalökning på 27 procent. De driver företagande på ideell grund och är en del av den sociala ekonomin. De är exempel på en drifts- och ägarform som tilldrar sig allt större intresse, såväl inom forskning som politik.

Regeringen verkar utifrån en överenskommelse 2008 med ideella för-

eningar, stiftelser och nykooperativa företag samt Sveriges kommuner och landsting för en tillväxt och utveckling av idéburna organisationer inom vård och omsorg.

Liknande formuleringar finns även i regeringsförklaringen från 2006. För överenskommelsens genomförande finns en gemensam arbetsgrupp mellan parterna.

Till arbetet hör bland annat näringspolitiska frågor, utveckling av forskning och statistik om skillnader mellan olika drifts- och ägarformers kvalitet, effektivitet och utvecklingsförmåga samt de icke vinstdrivande verksamheternas tillgång till investeringskapital.

För att tillfredsställa behovet av vård och social omsorg krävs att organisationer med olika drifts- och ägarformer får tillfälle att verka och utvecklas. Ansvaret för detta har politiken. Att påstå att endast vinstutdelande företag utgör lösningen synes både naivt och okunnigt.

Vi vill i stället bidra till en diskussion som inte från början utesluter någon part utan söker efter olika effektiva och ändamålsenliga former för att utveckla driften av välfärdstjänster.